

Verborgen poëtische logica

(...) In that open field
If you do not come too close, if you do not come too close,
On a summer midnight, you can hear the music
Of the weak pipe and the little drum (...)

East Coker, I, T.S. Eliot

De schilderijen van Lara de Moor tonen, althans op het eerste gezicht, herkenbare voorstellingen, geschilderd in een uiterst zorgvuldige stijl. Anders dan de suggestiviteit van een expressieve, vluchtige schildertoets, die dikwijls als typisch Hollands wordt bestempeld, streeft De Moor een compactheid en intensiteit na die voort lijken te komen uit haar voorliefde voor vroeg renaissancistische schilderkunst. Niettemin wordt ook haar werk gekenmerkt door een grote suggestieve kracht. Die zit vooral in de aard van haar voorstellingen. Of het nu gaat om een bos, een vijver in een park of een jurk die voor een gordijn hangt, altijd is in het beeld een innerlijke spanning merkbaar.

Het gordijn achter de jurk in het schilderij 'First Day' is bijvoorbeeld niet gesloten omdat het nacht is, want door een kier zien we helder daglicht. Dat moet de reden zijn waardoor het rode gordijn zo stralend van kleur is. De lichte, bijna volledig transparante jurk hangt er roerloos voor, maar lijkt er tegelijk welhaast door te worden opgeslokt. De onderkant van de jurk vertoont een donkere verkleuring. Onverklaarbaar, maar het doet vermoeden dat aan de voorstelling iets vooraf gegaan is. De jurk hangt er niet zomaar, is ook niet zomaar een jurk.

De schilderijen van De Moor komen voort uit een persoonlijke perceptie van de werkelijkheid, die veel verder gaat dan de feitelijke waarneming. Schilderen is voor haar het wezenlijke van het persoonlijke bespiegelen. Alledaagse dingen in het leven, zegt ze zelf, hebben haar doen inzien hoe krachtig en tegelijk mysterieus het leven is. Geregeld heeft De Moor de sensatie dat de waargenomen werkelijkheid een bepaalde waarheid lijkt te verbergen. Zonder de ongrijpbaarheid hiervan aan te tasten, zijn haar schilderijen vertalingen van gemoedstoestanden en emoties, spiegelingen van wat zich soms achter onze ogen afspeelt.

Bijna letterlijk valt dit af te lezen aan het schilderij 'Mirror'. Dit toont ons een bospad dat naar rechts afbuigt. Aan weerszijden van het pad schieten langgerekte boomstammen de lucht in. Tegen de opvallend lichte hemel tekent zich een onrustig, maar sierlijk spel af van takken en gebladerte, dat de hele hemel vult. Boven de horizon gloort in de verte een gelig schijnsel. Hoewel je het beeld niet bewust als onrealistisch ervaart, roept het een stemming op die anders is dan wanneer je naar een 'neutraal' landschap zou kijken. In een grote waterplas op de voorgrond wordt die stemming herkenbaar verbeeld. De plas reflecteert het tafereel boven in beeld, maar niet helemaal conform de gebruikelijke logica. Het sierlijke spel is in het spiegelbeeld verworpen tot een grillig gekrioel van opeens wijnrood gekleurde, tot haarvaten vernauwde stammen en takken. De waterplas lijkt welhaast een opening in het schilderij, die een blik biedt in het binnenste van dit landschap, een 'innerlijk' waar het broeit en siddert.

Hoewel nooit werkelijk verontrustend, in de betekenis van beangstigend, weet De Moor haar schilderijen een *suspense* te verlenen, waarmee ze de beschouwer gaandeweg onvermijdelijk in haar ban krijgt. Door haar zonder meer verleidelijke schilderijstijl en kleurgebruik zien haar beelden er aantrekkelijk uit. Ogenschijnlijk zonder al teveel moeite vangt De Moor hiermee je aandacht. Maar dan, 'sluipenderwijs' zoals ze het zelf noemt, maakt ze je bewust van een zekere vervorming in de voorstelling. Plotseling blijkt er iets met het beeld aan de hand te zijn, opnieuw iets onverklaarbaars. Op het moment dat je hierdoor gefascineerd raakt en tegen beter weten in op zoek gaat naar mogelijke verklaringen, ben je alweer vergeten hoe de kunstenaar je in deze positie heeft doen belanden.

Het kenmerkt een goede verteller, de capaciteit om de luisteraar, en in dit geval de kijker, in een positie te manoeuvreren waarop deze de boodschap niet kan ontgaan. De Moor beheerst deze strategie, zoals ook 'The Key' laat zien. Dit schilderij met een aan films verwante *suspense* gunt de beschouwer een blik in een ruimte waarin een naakte vrouw voorovergebogen bij een badkuip staat. We zien haar van de zijkant, het gezicht verstopt achter haar haren. Met beide armen reikt ze in het bad, een raadselachtige handeling die van alles doet vermoeden maar waaruit niets met zekerheid valt af te leiden. Het licht dat, door de vitrage, via een groot raam, naar binnenvalt, maakt dat je iedere rib in het magere lijf van de vrouw kunt tellen. Ze heeft niet in de gaten dat ze wordt bespied. De kijker wordt hier, gewild of niet, de positie van voyeur toebedeeld: het hele tafereel is zichtbaar langs een geopende deur, die het linkerdeel van de voorstelling vult. In het slot steekt prominent de sleutel waarvan in de titel sprake van is.

Naar het verband tussen de sleutel in het slot en de naakte vrouw, haar magerte, haar handeling en de reden waarom wij haar bespieden, blijft het gissen. De voorstelling blijft, zoals alle voorstellingen bij De Moor, vanuit zichzelf ongrijpbaar. De Moor verleent de beelden die ze in de dagelijkse realiteit en in haar directe leefomgeving waarneemt, geen betekenis, het gaat juist andersom. De beelden die voor haar de aanleiding tot een schilderij vormen, hebben in haar persoonlijke beleving een betekenis van zichzelf, een verborgen poëtische logica die zich in de dingen schuilhoudt en zich laat vertalen door patronen en verbanden. Elementen hiervan probeert ze te versterken, de ruis eromheen probeert ze weg te filteren. Het streven is de essentie van ervan te vertalen, maar toch een zekere mate van ondoorgrondelijkheid te behouden.

Een beeld hoeft volgens De Moor niet meer te betekenen dan wat het in zichzelf is: 'Een mysterie is alleen een logische uitkomst van een niet na te volgen weg.' De beschouwer kan in haar schilderijen zelf op zoek gaan naar dat verborgene achter de dingen. Zo blijft de doorschijnende jurk in 'First Day' fascineren als niet zomaar een jurk, die niet zomaar voor dat rode gordijn hangt. De Moor zag dit beeld van het kledingstuk op de eerste dag na de geboorte van haar kind. De titel verwijst hiernaar: de eerste dag. Ondanks deze wetenschap blijft het schilderij grotendeels een mysterie. Wat wel duidelijk is: hier wordt op intrigerende wijze iets strikt persoonlijks verwezenlijkt.

Arjan Reinders, 2006